

18 augustus 2024

Dood in de pot en spijziging

2 Koningen 4: 38-44



Thema: Bitter of zoet?

Doel

De kinderen ontdekken dat dankzij God het bittere, het moeizame in het leven zoet kan worden.

Toelichting

Dit bijbelgedeelte staat tussen twee geschiedenissen in waardoor Elisa bekend is: de opwekking uit de dood van een jongen en de genezing van generaal Naäman uit Aram. Het feit dat een bitter gerecht eetbaar wordt lijkt in vergelijking daarmee maar onbetekenend en klein.

Elisa is samen met een groep leerlingen. Er heerst hongersnood in het land Toch zoeken ze iets om een maaltijd van te bereiden. De vruchten van kolokwint blijken niet eetbaar te zijn. Ze smaken bitter en de leerlingen schreeuwen dat ze bang zijn vergiftigd te zijn. Elisa voegt wat meel tot in de pot en het gerecht wordt eetbaar.

Elisa wist blijkbaar wat hij moest doen om kolokwint eetbaar te maken. Het is geen wonder, maar inzicht, zo lijkt het. Voor de leerlingen was het een wonder. De profeet redde hun leven in Gods naam. Ze zien dat God hen in een leven met angst, nood en dood kan en wil redden en het goede geven. Hij bezit alles in overvloed, zoals we ook zien bij de gerstebroden waarmee honderd profeten te eten krijgen.

Titel van het ONDERBOUW-verhaal: Dat lust ik niet

Richtlijnen: Vraag aan de kinderen wat ze graag lusten (bijv. chips, chocola, perzik). Zijn er ook dingen die ze niet lekker vinden (bijv. spruiten, witlof, grapefruit)? Zijn er ook dingen die de een wel lekker vindt en de ander niet? Waarom vind je iets niet lekker? Over rode kool kun je bijvoorbeeld appelmoes doen; dan smaakt het wat zoeter.

Vertel daarna over het bittere gerecht (vs. 38-42). (Het andere verhaal erbij maakt het misschien verwarrend voor de jongsten). Er is hongersnood in Israël. Ze zoeken een eetbare plant langs de weg of in het veld. Eén leerling heeft gekookt, maar niemand lust het eten. Ze zijn zelfs bang dat ze er ziek van worden. Maar er is niets anders. Dan doet Elisa er meel bij en smaakt het veel beter. God zorgt voor hen.

Titel van het MIDDENBOUW-verhaal: Heb je lekker gegeten?

Richtlijnen: Vraag aan de kinderen wat hun ouders doen als ze iets niet lusten dat op tafel komt. Krijgen ze iets anders of moeten ze 'eten wat de pot schaft'? Sommige gerechten smaken de eerste keer vreemd, anders dan anders. Zeg niet met een 'dat lust ik niet', maar proef in ieder geval. Soms valt het dan best mee. Je smaak kan ook veranderen.

Elisa laat een leerling voor de hele groep koken. Er heerst hongersnood; iets halen op de markt is onmogelijk. Ze zoeken in de omgeving en vinden ongekende vruchten. Het ruikt wel lekker, maar de smaak is verschrikkelijk. Daar is iedereen het over eens, maar ze hebben niets anders. Zouden ze er niet ziek van worden of nog erger? Elisa weet raad. Hij strooit er wat meel in en maakt het gerecht smakelijker. Niet meer bitter; geen honger meer...

Elisa wil zeggen: ook in moeilijke omstandigheden kan en wil God je leven vullen met zijn goedheid en liefde.

Titel van het BOVENBOUW-verhaal: Een bitter leven

Richtlijnen: Ben jij gelukkig? Gaat alles goed met je, alles? Ik denk dat dat voor niemand geldt. Er is altijd wel iets te wensen. Nu is het wel eens ongelijk verdeeld. Sommige mensen lijken voor het geluk geboren: lieve ouders, goede cijfers, genoeg spullen, leuke vrienden en vriendinnen, noem maar op. Anderen hebben het moeilijk: een handicap of ziekte, moeten leven van een uitkering en dus niet aan alles mee kunnen doen, moeite hebben met leren, gescheiden ouders of maar één ouder en het ingewikkeld vinden vriendschap aan te knopen. Of kind zijn in een oorlogsgebied of armoede: geen dak boven het hoofd of veiligheid, niet weten of je die dag iets eet. Een bitter leven.

Het kolokwinten-gerecht in een tijd van hongersnood is daarvan het symbool. Niet prettig, zwaar, gevaarlijk en uitzichtloos. Elisa voegt meel toe en het gerecht wordt eetbaar. Het leven krijgt een andere smaak, een wending ten goede. Mogen we dat van God verwachten? Durven we Hem ons leven in handen te geven. Nee, niet alles wordt perfect, maar een leven met God erbij zal niet bitter zijn door de hoop en de zegen die Hij geeft.

Extra Bijbelgedeelte: Psalm 57

(David voelt zich opgejaagd en bedreigd, maar hij zoekt God. Dat geeft hem zekerheid (vs. 4) en rust (vs. 8), dan kan hij zingen over Gods liefde (vs. 8-10). Met de HEER bij hem wordt Davids bittere leven leefbaar.

Auteur: DW

Achtergrondinformatie

Algemene Inleiding

In deze paar verzen worden twee anekdotes verteld. In de eerste anekdote gaat Elisa terug naar Gilgal. Omdat er in die tijd meerdere plaatsen waren die Gilgal heetten, is niet helemaal duidelijk waar hij precies was op dat moment. Aangenomen wordt dat het hier gaat om een plaats, zo'n 12 kilometer ten noorden van Betel. Op die plek groeiden namelijk kolokwinten. Terwijl Elisa in Gilgal is, is er hongersnood in het land. En dat is altijd een bijzonder gegeven. Want als er hongersnood is in het beloofde land, dat vloeit van melk en honing, dan is er sprake van een ingrijpen van God in het alledaagse leven van het volk. De situatie vraagt dan ook om een oplossing en die komt er door de maaltijd die hij wil delen met de profetengemeenschap. Een van deze profeten gooit echter meerdere vruchten van een kolokwint door het eten: was dit per ongeluk? Was het bedoeld om de smaak wat sterker te maken? Wie zal het zeggen? In elk geval komt hij aanzetten met een groot aantal vruchten van deze plant, die de vorm hebben van een kleine meloen. De smaak van deze meloenen is bitter en leidt tot hevige braakneigingen. Het resultaat blijft dan ook niet lang uit: dit voedsel is niet te eten. Dan beveelt Elisa om wat meel te halen om dat in de pot te doen. En het wonder geschiedt: de smaak verandert, het gerecht is eetbaar en de maaltijd kan gevierd worden. Zo herinnert dit wonder o.a. aan Mozes, die ooit een stuk hout in het bittere water van Mara gooide... en het water werd zoet (Ex.15,25). Met Mozes is ook Elisa een man, die opvalt ten opzichte van de mensen om hem heen. Hij is hier de redder in nood en een bringer van heil voor mensen die de maaltijd met hem houden. Een tweede anekdote volgt. Opnieuw gaat het over de maaltijd. Uit deze verzen zou je kunnen opmaken dat het hoogtepunt van de hongersnood voorbij is. De man die Elisa komt opzoeken heeft immers 20 gerstebroden bij zich voor de Godsmen, gebakken van meel uit de nieuwe oogst, plus een zakje vers graan. Met zoveel levensmiddelen bij zich kun je je amper voorstellen dat er honger is in het land. Toch moet dit brood verdeeld worden over maar liefst honderd profeten. De bediende van Elisa wijst de Godsmen er dan ook op, dat het niet genoeg is. Dan zegt Elisa, dat hij een woord van God heeft ontvangen: Ze zullen ervan eten en nog overhouden ook. Vervolgens blijkt dat de HEER trouw is aan wat Hij belooft. De profeten eten van het brood, ze worden verzadigd en er blijft zelfs brood over. Het gaat hier om een wonderbare spijziging, die goed te vergelijken is met de wonderbare spijziging die wij kennen uit de evangeliën, zie hiervoor bijvoorbeeld Marcus 6:30-44. Elisa komt in deze paar verzen nadrukkelijk naar voren als de Godsmen, die in zijn hoedanigheid van profeet het woord van God doorgeeft. Het is niet de profeet die hier iets opmerkelijks doet. Hij geeft slechts een boodschap door. Het woord zelf bewerkt het wonder en wijst ons op de macht van God. Hij maakt het mogelijk dat de profeten maaltijd kunnen houden, kunnen eten, verzadigd raken en nog overhouden ook.

Vers voor vers

- Vs. 38 Het woord hongersnood wordt in het Hebreeuws aangeduid met een lidwoord erbij. Deze hongersnood is dus bekend en wordt waarschijnlijk ook bedoeld in 2 Kon.8, vers 1.
Van de knecht, die verder naamloos blijft, kan aangenomen worden dat het gaat om Gechazi, die in feite altijd de vaste knecht van Elisa was.
- Vs. 39 Waarschijnlijk is de profeet op zoek gegaan naar kruiden om het gerecht mee op smaak te brengen. Hij vond echter alleen maar vruchten van de kolokwint. Het blijft een open vraag waarom hij koos voor deze vrucht.
- Vs. 41 Elisa is de redder in de nood. Met wat meel in de pot is de vreselijke smaak verdwenen. Uit deze actie blijkt, dat Elisa de profeet met kop en schouders uitsteekt boven de profeten die daar bij hem zijn. Nadruk krijgt hij als degene die anderen bijstaat in tijden van grote nood.
- Vs. 42vv Ditzelfde element van de profeet die redding brengt komen wij tegen in de nu volgende verzen. Toch ligt de klemtoon anders. Hier is de profeet niet degene die reddend ingrijpt. Hij is degene die een woord van God mag spreken, waarbij duidelijk wordt dat God trouw is aan zijn woord. Het element van de wonderbare spijziging is opvallend, en goed te vergelijken met de wonderbare spijzigingen die Jezus heeft gedaan. Hierbij wordt de trits eten – verzadigd worden – overhouden gezien als een verwijzing naar de zegen van de HEER, zoals Israël die zag (we zien deze woorden ook in Ruth 2: 14). De HEER deelt zijn gaven niet mondjesmaat uit. Bij Hem is altijd overvloed. De beker vloeit over, Ps.23: 5.

Vragen

1. Is God verantwoordelijk voor zoiets als hongersnood of voor welke ramp dan ook? Hoe zie jij dat?
2. Wie is voor jou een belangrijk voorbeeld als het gaat om je geloof?
Een Godsmen of een Godsvrouw, die voor jou oprecht bijzonder is.
Waarom is dat zo?
3. Denk jij dat God ook nog spreekt in deze tijd?

Auteur: GD

Liederen

Psalm 146: 1, 3, 4 en 5

Lied 146a: 1 en 5

Lied 146c: 1, 3 en 4

'k Stel mijn vertrouwen

Als je bidt, zal Hij je geven

Jezus, vol liefde

Heer, U kent mij als geen ander

Lees je Bijbel, bid elke dag

Ken je dit verhaal

(=Gezang 20 LvdK)

(=Gezang 21 LvdK)

Hemelhoog 338

Hemelhoog 101

Opwekking 126

Hemelhoog 50

Hemelhoog 382

Hemelhoog 55

Auteur: PZ



Dat lust ik niet

Inleiding

Wie heeft er wel eens iets gegeten wat heel vies was?
Heb je toen alles opgegeten?
Kon je er misschien iets bij doen waardoor het wat minder vies smaakte? Zoals appelmoes misschien?
Het verhaal van vandaag gaat ook weer over Elisa én over eten wat echt niet lekker was, luister maar...

Bijbelverhaal

Elisa was na een lange reis weer teruggekomen in het stadje Gilgal. De mensen hadden erge honger in de stad. Er was niet veel eten gegroeid op het land. Er konden bijna geen broden meer gebakken worden. Geen pan eten gekookt worden. Ze moesten buiten op zoek naar eetbare planten en kruiden of fruit. Nu zitten al zijn profetenvrienden om Elisa heen. Ze luisteren naar zijn verhalen. Het wordt al laat en eigenlijk heeft iedereen echt wel honger. Elisa zegt tegen een knecht: 'Pak de grootse pot die je hebt en kook daar moes (een soort stampot) in voor ons allemaal'. De knecht gaat naar buiten, want hij moet wel eerst iets vinden om de moes van te maken. Hij vindt iets wat op een kleine meloen lijkt. Hij weet niet zeker wat het is. Hij heeft wel eens gezien dat deze vruchten gedroogd werden. En ook wel eens dat iemand die ziek was daar een beetje van kreeg. Nou, dan is het vast wel goed! Hij plukt er een heleboel, snijdt ze in stukken en zet de grote pot op de vuurplaat. Mmm.. met wat kruiden begint het al lekker te ruiken.

Iedereen krijgt een volle bak met de moes. De eerste profeten nemen alvast een hap en...

'Bah!, Bléééch.. úúech.. Wat is dit! Wat vies! Man, dit is zó vies, straks gaan we allemaal dood! Dit kunnen we écht niet eten!' Maar Elisa zegt: 'Gooi er wat meel bij!' De knecht gooit er wat meel bij en roert alles goed door. Nu is het ineens helemaal niet meer vies. Iedereen kan zijn buik vol eten.

Ook nu heeft God tegen Elisa verteld wat hij moet doen en zorgt God dat de moes gegeten kan worden.

Wat bijzonder dat God zo voor ons zorgt!

Auteur: JV



Heb je lekker gegeten?

Inleiding

Leg een Bijbel in de kring en leg uit dat God ervoor heeft gezorgd dat geschiedenissen van Hem en mensen hierin zijn opgeschreven en eeuwenlang bewaard bleven. Vertel dat er twee delen zijn die we het Oude- en het Nieuwe Testament noemen. (zie vorige week)

Laat de kinderen zien hoe die verdeling in het Boek is gemaakt. Er staan geschiedenissen van hoop en geloof in. Vandaag luisteren we naar een bijna 3000 jaar oude geschiedenis uit het leven van de profeet Elisa.

Hebben jullie dat wel eens meegemaakt? Je komt thuis, ruikt dat er is gekookt en je maag laat weten dat je reuze-trek hebt in eten. Als jullie aan tafel zitten en het deksel gaat van de pan of de schaal zie je wat erin zit. 'O nee hé, precies iets wat jij niet graag lust.' Wie heeft dat wel eens meegemaakt? Wie wil vertellen hoe het dan bij hem thuis gaat? Krijg je dan iets wat je wel lust, of moet je toch iets eten van wat er op tafel staat. Viel de smaak toen mee? Hoe gaat dat thuis?'

Bijbelverhaal

De profeet Elisa is in het stadje Gilgal. Daar woont een groep jonge mannen die samen bidt en zich bezighouden met woorden van God. Het is een soort profetenschool. Elisa komt daar vaker en geeft zijn bediende die dag de opdracht eten klaar te maken. Dat valt niet mee want op dat moment is er hongersnood in het land. Er groeit nauwelijks iets op de akkers en ook op de markt is niets te koop. De bediende kookt op het vuur wat eten in een grote pot. Er gaat ook iemand naar buiten die op een akker zoekt naar kruiden die het gerecht smakelijker kunnen maken. Veel is er niet, maar hij is blij als hij wat slingerplanten vindt waaraan kleine, gele pompoenachtige vruchten groeien. Hij plukt zoveel hij kan dragen en gaat terug naar het huis. Hij snijdt de vruchten van deze kolokwintplant in stukjes en roert ze door het eten in de pot. Gelukkig is er deze dag genoeg eten. Iedereen krijgt iets opgeschapt. De jonge mannen hebben trek. Zodra ze ervan proeven spugen ze het meteen uit. 'Grrrr, dit is absoluut niet lekker. Heel bitter. Ze hebben de neiging te gaan overgeven. Misschien is het wel giftig en worden ze straks doodziek. 'Man van God, doe er alsjeblieft wat aan!', roepen ze naar Elisa.

Die blijft kalm en zegt rustig: 'Haal even wat meel in de keuken.' Voorzichtig roert hij dat door het eten en scheidt dan iedereen nog eens op. Heel voorzichtig nemen de jonge mannen een hapje. Ze proeven en proeven nog een keer. 'Hmmm, dit is beter', zegt een van hen. 'Doe mij nog maar een schep.' Door het meel is de bittere smaak verdwenen en kunnen de mannen die dag genoeg eten. Gelukkig wist Elisa die dag een oplossing voor dat probleem.

Op een dag krijgt Elisa bezoek. Iemand brengt hem twintig gerstebroden en een zakje verse tarwe. Dit keer groeide er voldoende tarwe op het land. De profeet krijgt dit aangeboden om de honderd jonge mannen van de

profetenschool te eten te geven. Zijn bediende moet de broden uitdelen aan alle studenten van de school. De bediende kijkt naar de broden en zegt: 'Ik denk dat dit niet genoeg is voor iedereen, heer. Dat weet ik eigenlijk wel zeker.' Even is het stil. Dan zegt Elisa: 'Deel deze broden met alle jonge mannen die hier zijn. Als er gegeten is zal er zelfs nog over zijn.' Hoofdschuddend neemt de bediende alle broden mee en zorgt dat de studenten te eten krijgen. Elisa, de man van God, krijgt gelijk. Er is zelfs nog over nadat iedereen genoeg heeft gegeten.

Deze twee situaties uit het leven van Gods dienstknecht Elisa, laten zien dat de profeet wist dat er op God gerekend kan worden. God doet namelijk wat Hij heeft beloofd. Lang geleden kwamen de Israëlieten vanuit Egypte naar dit land. God beloofde hun dit land waar genoeg te eten zou zijn en geen tekort. Elisa vertrouwde die God en wist dat God doet wat Hij belooft.

Hij hielp Elisa met wijsheid in zijn denken om in geloof het juiste te zeggen en te doen.

Extra meel in het bittere eten en genoeg brood voor honderd eetgrage jonge mannen.

Deze man van God ontdekt dat de HEER wijsheid geeft en oplossingen voor wat nodig is aan wie Hem daarom vraagt en gelooft in wat Hij kan doen. Dat geeft mensen hoop in moeilijke situaties van hun leven.

Om over na te praten

- Schrijf net als de vorige keer de woorden 'geloof' en 'hoop' op het bord. Wat betekenen die woorden precies? Wat betekent 'hoop' en wie kan zeggen wat 'geloof' betekent?
- Benoem de hoofdpersonen uit de geschiedenissen en vraag bij wie de woorden passen. Kunnen de kinderen aangeven waarom?
- Als we doorbladeren naar het Nieuwe Testament, komen we daar dan ook verhalen van hoop en geloof tegen die lijken op deze geschiedenis, denk je?
- Geloven de kinderen dat God een God is die gisteren zorgde maar ook vandaag en later zal zorgen voor mensen? Geeft dat hoop voor nieuwe dagen in het leven, denken ze?

Zing ter afsluiting met elkaar een lied over danken of vertrouwen

Dank met elkaar voor Gods trouw door alle tijden heen. Dank dat God erover heeft laten opschrijven zodat wij mensen niet vergeten dat Hij te vertrouwen is.

Auteur: JHP



Een bitter leven

Waar denk je aan bij 'bitter'?

Waarschijnlijk aan iets dat je proeft in je mond als je iets eet dat vies is...

In je mond kan je vijf verschillende smaken ervaren. Op je tong zitten namelijk heel kleine deeltjes, die je amper kunt zien. Ze hebben een apart plekje op de tong. Om zoet te proeven zitten de smaakpapillen, zo heten die kleine deeltjes, gelukkig vooraan.

Aan de zijkanten proef je zoute en zure dingen. En middenin bevindt zich het deel dat het bij pittige voedingsmiddelen heel erg naar de zin heeft. Maar... achter op de tong proef je de bittere dingen. Aan de ene kant fijn dat je dit pas op het laatst proeft, maar aan de andere kant zorgt het er wel voor dat je moet kokhalzen.

Bah... Maar ja, zo word je wel gewaar-schuwd, dat wat je eet niet goed voor je is.



Maar ook het leven kan bitter zijn. Dat heeft niets met je tong te maken. Dat heeft te maken met de omstandigheden in je leven. Wat mensen aan nare dingen meemaken. Laten we hopen dat jij het goed hebt: een fijn thuis, genoeg geld om van te leven. Dat je gezond bent en vrienden hebt. Misschien ken je iemand die dat niet heeft, misschien wel iemand die bij je op school zit. Je ziet vast en zeker wel op de televisie in het Jeugdjournaal mensen en kinderen die een 'bitter' leven lijden. Je zou ze zo graag een ander leven gunnen.

Bijbelverhaal

Nadat de profeet Elisa (lang voordat Jezus geboren werd) namens God heel bijzondere dingen heeft gedaan, heeft hij een bijeenkomst met andere profeten. Elisa praat met hen over wat het is om een profeet te zijn. Ze zijn allemaal 'geroepen' om dit te zijn. Zij mogen boodschappen van God doorgeven aan de mensen. Een profeet wordt ook wel een 'Godsman' of als het een vrouw is, een Godsvrouw genoemd.

Er is hongersnood in het land. Elisa wil de anderen toch wat te eten geven en draagt zijn knecht Gechazi op om een warme



maaltijd te maken. Gechazi zet een grote kookpot op het vuur en een van de profeten gaat naar buiten om eetbare planten te zoeken. Die kunnen ze dan koken en wordt het een soort soep. Hij weet eerlijk gezegd niet welke planten hij daarvoor kan gebruiken. Maar, zo'n lekkere meloen...dat zal wel smaken! Hij plukt er zoveel als hij dragen kan en loopt op een draf

terug naar de anderen. Hij hakt ze in stukjes en doet ze in de kookpot.

Na een poosje pruttelen lijkt het gerecht wel klaar. Ze delen het eten uit en gretig nemen de mensen een slok.

Maar de een na de ander begint te schreeuwen en te kokhalzen. Wat smerig! Wat heb je in vredesnaam meegebracht? Het lijkt wel of de dood in de pot zit! Bah, bah! Het blijken helemaal geen meloenen te zijn, maar kolokwinten. Hij lijkt op een meloen, maar het is een lelijke gifplant. Gelukkig hebben ze het uitgespuugd, want anders...

Maar Elisa weet raad: hij gooit meel in het gerecht en deelt opnieuw uit. Nu is de bittere smaak verdwenen en het gif geneutraliseerd. Nu kunnen ze hun honger stillen.

Op een keer krijgen Elisa en de andere profeten bezoek. De bezoeker brengt twintig gerstebroden mee, gebakken van meel uit de nieuwe oogst. De hongersnood is blijkbaar aan het afnemen. De gerstebroden ruiken heerlijk en er zit ook nog een zakje vers graan bij. Daar kunnen ze nog iets lekkers van bakken.

Elisa bedankt de bezoeker voor het heerlijke eten. Hij vraagt een bediende het brood te verdelen onder de profeten.

Maar de bediende protesteert, terwijl hij zijn hoofd schudt. Dat is nooit genoeg voor honderd mensen! Elisa zegt dat de bediende het toch maar moet uitdelen. Hij heeft een woord van God gekregen. God zegt dat het zeker genoeg zal zijn, zelfs als de mensen zoveel eten dat ze geen honger meer hebben. En dan...zal er nog brood over zijn. En inderdaad...zo gaat het ook. Iedereen is verbaasd. Wat zorgt God goed voor de mensen!

Het leven is niet makkelijk in de tijd van Elisa, de profeet. Hongersnood, geen eten hebben, misschien wel doodgaan...

Elisa vertrouwt op God en je ziet dat Hij Elisa helpt.

Afsluiting

Als het leven voor jou ook weleens niet zo lekker loopt, vraag God of Hij je wil helpen. Soms stuurt Hij mensen naar je toe, die er voor je willen zijn. Die jou willen en kunnen helpen. Zoals Elisa meel in de bittere soep strooit. Zoals de bezoeker die lekker brood komt brengen. Dan wordt het bittere in je leven weer zoet.

Dat wil God voor je doen.

lees verder op de volgende bladzijde



Als er tijd is kunnen de kinderen nog nadenken over een paar vragen:

1. Is God verantwoordelijk voor een hongersnood of een ramp?
2. Wie is voor jou een belangrijk voorbeeld als het gaat om je geloof?
Een 'Godsvrouw' of 'Godsman', die belangrijk voor jou is?
En... waarom?
3. Denk jij dat God ook nog spreekt in deze tijd?

Auteur: RvBvdB